

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KANCELIARIJA
TEISĖS DEPARTAMENTAS

IŠVADA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDŲ IR PAVARDŽIŲ RAŠYMO DOKUMENTUOSE
ĮSTATYMO PROJEKTO**

2017-04-18 Nr. XIIIP-535

Vilnius

Įvertinę projekto atitiktį Konstitucijai, įstatymams, teisėkūros principams ir teisės technikos taisyklėms, teikiame šias pastabas:

1. Teikiamu projektu siūloma nustatyti tam tikras naujas asmenų, taip pat ir Lietuvos Respublikos piliečių, vardų ir pavardžių rašymo Lietuvos Respublikos valstybės institucijų ir įstaigų išduodamuose oficialiuose dokumentuose, įskaitant asmens tapatybę patvirtinančius dokumentus, taisykles nei nustatytos šiuo metu galiojančiame Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. sausio 31 d. nutarime „Dėl vardų ir pavardžių rašymo Lietuvos Respublikos piliečio pase“. Vertinant teikiamą projektą, kurį, įgyvendindami įstatymų iniciatyvos teisę, teikia Seimo nariai, atkreipiame dėmesį į Konstitucinio Teismo 2014 m. vasario 27 d. sprendime formuojamą doktriną dėl konstitucinio valstybinės kalbos statuso ir jos apsaugos principų bei įstatymų leidybos ypatumus Seimui nustatant asmens vardo ir pavardės rašymo asmens tapatybę patvirtinančiame dokumente „<...>“ kai įstatymų leidėjui nustatant asmens vardo ir pavardės rašymo Lietuvos Respublikos piliečio pase teisinį reguliavimą yra reikalingos specialios žinios, jis turi gauti specialią (profesinių) žinių turinčių asmenų (institucijų), *inter alia* pagal Lietuvos Respublikos įstatymus iš profesionalių kalbininkų – lietuvių kalbos specialistų (o tiek, kiek leidžia įstatymai, – ir kitų lingvistikos šakų atstovų) sudarytos valstybės institucijos, turinčios įgaliojimus rūpintis valstybinės kalbos saugojimu, pagal savo kompetenciją nustatyti valstybinės kalbos politikos gaires (arba siūlyti atitinkamoms įstatymų leidžiamosios ir vykdomosios valdžios institucijoms jas nustatyti savo leidžiamais teisės aktais) ir vykdyti valstybinę kalbos politiką, oficialią išvadą, *inter alia* aiškiai išdėstytą poziciją, aiškius siūlymus, į kuriuos įstatymų leidėjas negali neatsižvelgti <...>“. Be to, šiame sprendime taip pat konstatuota, kad „<...>“ įstatymų, kitų Seimo teisės aktų atitiktį Konstitucijai užtikrina ir Seimo įgyvendinama vidinė prevencinė kontrolė Seimo statute nustatytais būdais užkertant kelią leisti įstatymus, kitus teisės aktus, kurie gali prieštarauti Konstitucijai arba kitiems aukštesnės galios teisės aktams (Konstitucinio Teismo

2005 m. sausio 19 d. nutarimas). Šiame kontekste pažymėtina ir tai, kad tokiai vidinei prevencinei kontrolei yra svarbu, kad Seimas atsižvelgtų į įstatymų leidybai reikalingą kitų valstybės institucijų pateikiamą informaciją ir ją vertintų. Įstatymu nustatant, kaip Lietuvos Respublikos piliečio pase turi būti rašomi asmens vardas ir pavardė, turėtų būti remiamasi specialiomis žiniomis ar specialia (profesine) kompetencija; todėl Seimas, vadovaudamasis konstituciniu atsakingo valdymo principu, turi gautas oficialias išvadas, *inter alia* VLKK oficialią išvadą, išdėstytą poziciją (siūlymus), tinkamai įvertinti <...>“.

Valstybinė lietuvių kalbos komisija 2014 m. rugsėjo 5 d. raštu yra pateikusi Seimui savo išvadą dėl Lietuvos Respublikos vardų ir pavardžių rašymo dokumentuose įstatymų projektų (Reg. Nr. XIIP-1653 ir Nr. XIIP-1675) bei 2015 m. birželio 18 d. išvadą dėl Lietuvos Respublikos vardų ir pavardžių rašymo dokumentuose įstatymų projekto (Reg. Nr. XIIP-1653(2)). Šiose išvadose Valstybinė lietuvių kalbos komisija laikosi tos pačios pozicijos, t.y. turi būti nustatyta bendra taisyklė, kad Lietuvos Respublikos piliečių vardai ir pavardės *asmens dokumentuose* turi būti rašomi lietuviškais rašmenimis, tačiau, atsižvelgiant į dabartinės visuomenės poreikius, siūlomos tokios išimtys: a) užsieniečių, įgijusių Lietuvos Respublikos pilietybę, vardai ir pavardės Lietuvos Respublikos išduodamuose asmens dokumentuose jų pageidavimu įrašomi lotyniško pagrindo rašmenimis pagal dokumento šaltinį – kitos valstybės išduotą asmens dokumentą (remiantis tarptautine praktika diakritiniai ženklai dėl techninių galimybių gali būti neperteikiami) ir b) su užsieniečiu santuoką sudariusio ir jo pavardę paėmusio Lietuvos Respublikos piliečio, taip pat tokių sutuoktinių vaikų pavardės gali būti rašomos lotyniško pagrindo rašmenimis, dokumento šaltiniu laikant užsieniečio asmens dokumentą.

Tuo tarpu projekto 4 straipsnio 1 dalyje siūlomos įtvirtinti nuostatos, kad Lietuvos Respublikos piliečio prašymu jo vardas ir pavardė rašomi lotyniškos abėcėlės rašmenimis, jeigu dokumento šaltinis įrodo, kad: 1) „asmuo arba jo protėviai pagal tiesioginę giminystės liniją turėjo kitos užsienio šalies pilietybę“ arba 2) „su užsieniečiu sudarė santuoką ir jo pavardę paėmė“. Tokios nuostatos neatitinka Valstybinės lietuvių kalbos komisijos nurodytų oficialių išvadų (į kurias įstatymų leidėjas, anot Konstitucinio Teismo, negali neatsižvelgti), nes:

1) jose išplečiamas Lietuvos Respublikos piliečių ratas, įgyjančių teisę, kad Lietuvos Respublikos oficialiuose dokumentuose jų vardas ir pavardė būtų rašoma nelietuviškais rašmenimis (lotyniškos abėcėlės rašmenimis). Lietuvos Respublikos piliečiui tereikėtų įrodyti, kad bent vienas iš jo protėvių kažkada turėjo užsienio valstybės pilietybę (nors pats pareiškėjas nuo pat gimimo įgijęs Lietuvos Respublikos pilietybę);

2) jose niekaip nereglamentuojama mišrioje santuokoje (Lietuvos Respublikos piliečio ir užsieniečio) gimusio vaiko (vaikų) pavardės rašymą lotyniško pagrindo rašmenimis, jeigu vaikui tėvų susitarimu suteikiama bendra tėvų pavardė (sutuoktinis yra pasirinkęs kito sutuoktinio – užsieniečio

pavardę), suteikiama vieno iš tėvų (užsieniečio) pavardė kai tėvų pavardės skirtingos arba suteikiama dviguba pavardė, sudaryta iš tėvo ir motinos pavardžių (Civilinio kodekso 3.31, 3.167 straipsniai).

2. Vertinant aukščiau minėtų oficialių Valstybinės lietuvių kalbos komisijos išvadų turinį bei šios institucijos siūlomas Lietuvos Respublikos piliečių vardų ir pavardžių rašymo asmens dokumentuose nelietuviškais rašmenimis išimtis, atkreiptinas dėmesys, kad šiose išvadose:

1) aptariamoms išimtys tik dėl Lietuvos Respublikos piliečių vardų ir pavardžių rašymo asmens tapatybę patvirtinančiuose dokumentuose, o ne visuose oficialiuosiuose dokumentuose, kaip siūloma projekte;

2) neaptartas mišrioje santuokoje (Lietuvos Respublikos piliečio ir užsieniečio) gimusio vaiko ir jo tėvų pasirinkto *vardo (vardų)* rašymas lotyniško pagrindo rašmenimis civilinės būklės įrašė apie vaiko gimimą ir Lietuvos Respublikoje vaikui išduodamame dokumente, patvirtinančiame jo asmens tapatybę (pase ar asmens tapatybės kortelėje). Pažymėtina, kad vaikas, kurio abu tėvai arba vienas iš jų yra Lietuvos Respublikos piliečiai, gimdamas įgyja Lietuvos Respublikos pilietybę, nesvarbu, ar jis gimė Lietuvos Respublikos teritorijoje, ar už jos ribų (Pilietybės įstatymo 7 straipsnio 1 punktas, 14 straipsnio 1 dalis). Vardo (vardų) vaikui suteikimą Lietuvos Respublikoje reglamentuoja Civilinio kodekso 3.166 straipsnis, kuriame nustatyta, kad kiekvienam vaikui vardą suteikia tėvai, vaikui gali būti suteikiami du vardai, vaikui vardas (vardai) suteikiamas tėvų susitarimu, o tėvui ir motinai nesusitarus dėl vaiko vardo, vardas vaikui suteikiamas teismo nutartimi. Projektu teikiamame įstatyme nenumatytas išimties iš bendros Lietuvos Respublikos piliečio vardo rašymo lietuviškais rašmenimis taisyklės dėl Lietuvos Respublikos teritorijoje mišrioje santuokoje (Lietuvos Respublikos piliečio ir užsieniečio) gimusio vaiko vardo (vardų) rašymo lotyniško pagrindo rašmenimis, susidarytą paradoksali situacija, kai Lietuvos Respublika jos teritorijoje gimusiam vaikui būtų pirmoji valstybė, registruojanti jo gimimo faktą (darydama atitinkamą civilinės būklės akto įrašą Lietuvos Respublikos gyventojų registre ir šio įrašo pagrindu išduodanti jam asmens dokumentą (pvz., pasą ar asmens tapatybės kortelę), tačiau jame vaiko vardas (vardai) negalėtų būti rašomas lotyniško pagrindo rašmenimis. Jeigu mišrioje santuokoje (Lietuvos Respublikos piliečio ir užsieniečio) gimusio vaiko (Lietuvos Respublikos piliečio) tėvai pateiktų kitoje valstybėje gimusiam jų vaikui išduotą jo asmens dokumentą (pvz., pasą), kuriame jo vardas (vardai) būtų įrašytas lotyniško pagrindo rašmenimis, šio dokumento pagrindu vaiko (Lietuvos Respublikos piliečio) vardas (vardai) lotyniško pagrindo rašmenimis turėtų būti perrašytas ir į Lietuvos Respublikos išduodamą asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą (pasą, asmens tapatybės kortelę). Atsižvelgiant į galimą teisės spragą bei siekiant išvengti „būtinio turizmo“ dėl mišrioje santuokoje (Lietuvos Respublikos piliečio ir užsieniečio) gimusio vaiko vardo (vardų) rašymo lotyniško pagrindo rašmenimis Lietuvos Respublikoje išduodamame asmens tapatybę patvirtinančiame dokumente, siūlytina kreiptis į Valstybinę lietuvių kalbos komisiją, kad ji

pateiktų išvadą dėl Lietuvos Respublikos teritorijoje mišrioje santuokose gimusio vaiko vardo (vardų) ir pavardės rašymo Lietuvos Respublikoje išduodamuose asmens dokumentuose.

3. Atkreiptinas dėmesys, kad rengiant teikiamą projektą neatsižvelgta į šiuo metu galiojančio Civilinės būklės aktų registravimo įstatymo 12 straipsnį, kuriame nustatyta, kad gimimo įrašė vaiko vardas, pavardė, Lietuvos Respublikos pilietybė, taip pat vaiko tėvų duomenys įrašomi Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.139, 3.140, 3.166, 3.167 straipsniuose ir Lietuvos Respublikos pilietybės įstatyme nustatytais pagrindais. Siekiant teisinio aiškumo bei tinkamo įstatymų taikymo užtikrinimo, minėtąjį įstatymą ir teikiamą projektą reikėtų papildyti, įtvirtinant Civilinės būklės aktų registravimo įstatymo bei teikiamo Vardų ir pavardžių rašymo dokumentuose įstatymo tarpusavio santykį bei įstatymų taikymo viršenybę vienas kito atžvilgiu normų konkurencijos atveju.

4. Projekto 1 straipsnio 2 dalyje siūloma nustatyti, kad šis įstatymas nustato vardų ir pavardžių rašymo *oficialiuose dokumentuose* pagrindinius reikalavimus. Pagal Lietuvos Respublikos dokumentų ir archyvų įstatymo 2 straipsnio 15 dalyje pateiktos sąvokos „oficialusis dokumentas“ apibrėžimą, oficialiuoju dokumentu laikomas valstybės ar savivaldybės institucijos, įstaigos ar įmonės, valstybės įgalioto asmens sudarytas, patvirtintas ar gautas dokumentas, įtrauktas į apskaitą. Taigi, projekto nuostatoje vartojama sąvoka „*oficialiuose dokumentuose*“ apima iš esmės bet kurį Lietuvos Respublikos valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų išduodamą dokumentą, nepaisant jo teisinės reikšmės, rūšies, paskirties ir pan. Lietuvos Respublikoje be asmens tapatybę ir pilietybę pavirtinančių dokumentų (paso, asmens tapatybės kortelės, tarnybinio paso) yra išduodama ir daugybė kitų įvairių dokumentų, kuriuose įrašomi skirtingi asmens statusą apsprendžiantys duomenys (pvz., nekilnojamojo turto registro pažymėjimai apie savininkui priklausančią nuosavybės objektą, darbdavio išduodamos pažymos teismui ir kt.). Šiuos dokumentus gali gauti visi Lietuvos Respublikoje teisėtai gyvenantys asmenys (Lietuvos Respublikos piliečiai, užsienio valstybių piliečiai, Europos Sąjungos valstybių narių piliečiai ir kt.), tačiau jų panaudojimo sritis yra specifinė – jie skirti asmens socialiniam ar kitokiam statusui patvirtinti ir su šiuo statusu susijusioms socialinėms ir kitoms teisėms įgyvendinti (pvz. pensininko, tremtinio, studento, pažymėjimas pagal įstatymus ir kitus teisės aktus suteikia teisę naudotis transporto, socialinių, sveikatos priežiūros paslaugų lengvatomis, vairuotojo pažymėjimas – teisę vairuoti tam tikros rūšies (rūšių) transporto priemones). Tačiau pažymėtina, kad jokie aukščiau minėtų dokumentų duomenys ar įrašai negali atstoti Lietuvos Respublikos piliečio asmens tapatybės kortelėje ar pase, įrašytų asmens vardo ir pavardės autentiškumo, t.y., jokie kiti asmens dokumentai kaip, pvz., vairuotojo pažymėjimas, pensininko pažymėjimas, studento pažymėjimas, nukentėjusiojo asmens (tremtinio) pažymėjimas, neįgaliojo asmens pažymėjimas, pagal teisinę reikšmę negali būti prilyginami ir reglamentuojami taip pat kaip asmens tapatybę ir pilietybę patvirtinantys dokumentai.

Atsižvelgus į tai, taip pat įvertinus Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 21 d. nutarime ir 2014 m. vasario 27 d. sprendime išdėstytą jurisprudenciją, *akcentuojančią būtent Lietuvos Respublikos*

piliečių asmenvardžių rašymo pase (Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 21 d. nutarimo priėmimo metu asmens tapatybės kortelės kaip asmens tapatybę patvirtinančio dokumento statusas įstatyme dar nebuvo įtvirtintas) teisinę reikšmę valstybinės kalbos kaip ypatingos konstitucinės vertybės apsaugos požiūriu, manytume, kad projekte turėtų būti aiškiai ir nedviprasmiškai reglamentuojamas būtent Lietuvos Respublikos piliečių vardų ir pavardžių rašymas asmens tapatybę ir pilietybę patvirtinančiuose dokumentuose. Taip pat manytume, kad siekiant teisinio aiškumo bei vieningos ir nuoseklios valstybės ir savivaldybės institucijų ir įstaigų pozicijos ir vykdomos asmenvardžių rašymo (perrašymo) praktikos, įstatyme turėtų būti nustatyti ir pagrindiniai principai, kuriais remiantis Lietuvos Respublikos piliečių bei užsieniečių asmenvardžiai būtų rašomi (perrašomi) kituose Lietuvos Respublikos valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų išduodamuose dokumentuose, nepaisant jų teisinės reikšmės, rūšies ir paskirties. Galbūt tikslinga būtų nustatyti, kad Lietuvos Respublikos piliečių ir užsieniečių asmenvardžiai *kituose dokumentuose* būtų rašomi pagal asmens tapatybę patvirtinančių dokumentų ar kitų dokumentų šaltinių įrašus, o tais atvejais, kai užsieniečių dokumento šaltinyje įrašai įrašyti ne lietuviškais rašmenimis, būtų taikomos specialiosios asmenvardžių nurašymo ir perrašymo taisyklės, kaip, pvz., nurodytos projekto 4 straipsnio 2 dalyje.

5. Projekto pavadinime ir 1 straipsnio 1 dalyje (jeigu nebūtų atsižvelgta į šioje išvadoje pateiktą 6 pastabą šią dalį išbraukti) prieš žodį „vardo“, o 2 dalyje prieš žodį „vardų“ reikėtų įrašyti žodį „asmens“.

6. Projekto 1 straipsnio 1 dalyje siūloma nustatyti, kad šio įstatymo tikslas – užtikrinti vardo ir pavardės, kaip pagrindinių asmens tapatybės žymenų, teisinę apsaugą. Ši nuostata svarstyтина, nes:

1) asmens teisė į vardą yra civilinės teisės saugoma asmeninė neturtinė teisė ir vertybė (Civilinio kodekso 1.114 straipsnis). Kiekvienas fizinis asmuo turi teisę į vardą. Fizinio asmens teisė į vardą apima teisę į pavardę, vardą (vardus) ir kt. Vardo vartojimą ir teisės į vardą gynimą nustato Civilinio kodekso 2.20 ir 2.21 straipsniai. Lietuvos Respublikos teisės aktuose asmens vardas ir pavardė nėra išskiriami kaip pagrindinių asmens tapatybės žymenų statusą turintys duomenys. Asmens tapatybės kortelės ir paso įstatymo 5 straipsnyje piliečio vardas (vardai) ir pavardė yra apibrėžiami tiesiog kaip vieni iš piliečio duomenų, įrašomų į asmens tapatybės kortelę ir pasą, kuriuo remiantis nustatoma asmens tapatybė. Atsižvelgiant į tai, nuostata dėl vardo ir pavardės kaip pagrindinių asmens tapatybės žymenų arba tikslintina (įvertinus aptartą platesnį teisinį reguliavimą), arba ją, įvertinus jos turinį kaip labiau deklaratyvaus, o ne reguliacinio pobūdžio, siūlytina išbraukti.

2) ginčytinas pats įstatymo tikslo kaip užtikrinti vardo ir pavardės teisinę apsaugą įtvirtinimas. Mūsų nuomone, teisiškai klaidinama ir nepagrįsta yra vienoje įstatymo nuostatoje įtvirtinti vardo ir pavardės kaip pagrindinių asmens tapatybės žymenų apsaugos principą, o kitose – įtvirtinti taisykles, numatančias kaip šie pagrindiniai tapatybės žymenys perrašomi lietuviškais rašmenimis pridedant pavardžių gramatinius požymius. Atsižvelgiant į tai, manytume, kad įstatymas labiau vertintinas kaip

užtikrinantis valstybinės lietuvių kalbos kaip konstitucinės vertybės, o ne vardo ir pavardės, teisinę apsaugą.

7. Projekto 1 straipsnio 2 dalyje vartojamą sąvoką „oficialus dokumentas“, atsižvelgiant į šios išvados 3 pastabą, siūlytume keisti į formuluotę „asmens tapatybę patvirtinančiuose ir kituose dokumentuose“. Atitinkamai ir kitose projekto nuostatose sąvoka „oficialus dokumentas“ keistina į aiškesnę formuluotę, atsižvelgiant į įstatyminės nuostatos, kurioje ši sąvoka vartojama, turinį ir jos reguliavimo objektą, t.y., atskiriant Lietuvos Respublikos piliečių asmens tapatybę patvirtinančių dokumentus nuo kitų įvairių dokumentų, išduodamų visiems Lietuvos Respublikoje gyvenantiems asmenims.

8. Siekiant teisės akto glaustumo, projekto 2 straipsnio 1 dalies siūlome atsisakyti kaip perteklinės, nes joje, apibrėžiant „asmens“ sąvoką, nenustatomi jokie specialūs (specifiniai) asmens požymiai, įgalinantys teigti, kad šiame įstatyme pateikta sąvokos „asmuo“ apibrėžtis būtų būdinga tik šio įstatymo reglamentuojamai teisinių santykių sričiai.

9. Projekto 2 straipsnį reikėtų papildyti nuostata, kurioje būtų nustatyta, kaip yra suprantama šio straipsnio 2 dalyje vartojama sąvoka „užsienietis“.

10. Projekto 2 straipsnio 3 dalyje siūloma nustatyti, kad dokumento šaltiniu gali būti laikomas Lietuvos Respublikos ar užsienio valstybės kompetentingos institucijos sudarytas arba išduotas asmens dokumentas. Pažymėtina, kad projekte reikėtų vengti tokių objektyviais kriterijais neapibrėžtų nuostatų kaip „kompetentinga institucija“ (nes projekte neatskleidžiama institucijų pripažinimo kompetentingomis reglamentuojamų santykių požiūriu tvarka). Taip pat manome, kad šioje dalyje, atsižvelgiant į dokumento šaltinio paskirtį, vietoj žodžių „kuriuo remiantis įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka išduodamas oficialus dokumentas“ reikėtų įrašyti žodžius „kuriuo remiantis šio įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka asmens vardas ir pavardė rašomi Lietuvos Respublikos išduodamuose asmens tapatybę patvirtinančiuose ir kituose dokumentuose“. Pažymime, kad šiuo metu galiojančiuose įstatymuose nėra įtvirtintos unifikuotos „asmens dokumento“ sąvokos. Akivaizdu, kad pagal šiuo metu galiojančią Asmens tapatybės kortelės ir paso įstatymo 3 straipsnio 1 dalį, 6 straipsnio 11 ir 13 dalis asmens tapatybės kortelė, pasas, Lietuvos Respublikoje gyvenančiam piliečiui, praradusiam asmens tapatybės kortelę ar pasą, išduotas laikinasis pažymėjimas, Lietuvos Respublikos konsulinės įstaigos išduotas laikinas kelionės dokumentas – laikinas pasas (kuris galioja ne ilgiau kaip vienus metus), taip pat Tarnybinio paso įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje nurodytas tarnybinis pasas bei Užsieniečių teisinės padėties įstatyme numatytas užsieniečio registracijos pažymėjimas yra laikytini asmens dokumentais, patvirtinančias asmens tapatybę. Pagal Gyventojų registro įstatymą, asmens dokumentu laikomas bet kuris Lietuvos Respublikos gyventojų registro nuostatuose nurodytas Lietuvos Respublikos valstybės ar savivaldybės institucijos asmeniui išduotas dokumentas, kuriame įrašyti duomenys apie šį asmenį. Taigi, reikėtų atskleisti sąvokos „dokumento

šaltinis“ apibrėžime vartojamos formuluotės „asmens dokumentas“ turinį, nes atsižvelgiant į dokumento šaltinio teisinę reikšmę projektu reguliuojamiems teisiniams santykiams, abejotina, ar bet koks asmeniui dokumentas gali būti laikomas dokumento šaltiniu.

11. Vertinant projekto 2 straipsnio 3 dalies sąvokos „dokumento šaltinis“ apibrėžimą, atkreipiamė dėmesį, kad iš jo nėra aišku, kas galėtų būti laikomas dokumento šaltiniu tuo atveju, kai, pvz., šešiolikmetis asmuo nori gauti pirmąjį savo asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą, o tokio asmens dokumento šaltinis yra civilinės būklės akto įrašas apie šio asmens gimimą. Taigi, „dokumento šaltinio“ sąvoka turėtų būti papildyta nuostatomis ir dėl civilinės būklės aktų įrašų, nurodytų Civilinės būklės aktų registravimo įstatyme, pripažinimo galimu asmens dokumento šaltiniu.

12. Siekiant teisinio aiškumo, projekto 3 straipsnio 1 dalyje bei kitose projekto nuostatose reikėtų aiškiai atskleisti projekto 2 straipsnio 2 dalyje apibrėžtos lietuviškos vardo ir pavardės formos santykį (skirtumus) su vardo ir pavardės rašymu lietuviškais rašmenimis, nes sistemiškai vertinant projekto nuostatas galima daryti išvadą, kad vardo ir pavardės rašymas lietuviškais rašmenimis suponuoja vardo ir pavardės rašymą pagal tarimą (nepridedant lietuvių kalbos vardų ir pavardžių gramatinių požymių). Jeigu tai ir turima omenyje, siūlome projekto 3 straipsnio 1 dalyje taip ir nurodyti, t.y. kad asmens vardas ir pavardė rašomi lietuviškais rašmenimis pagal tarimą. Atitinkamai tikslintinos ir kitos projekto nuostatos, reglamentuojančios vardo ir pavardės rašymą lietuviškais rašmenimis (tačiau ne lietuviška vardo ir pavardės forma).

13. Atkreiptinas dėmesys, kad nėra aiškus projekto 3 straipsnio 2 dalies nuostatos, nustatančios, kad „pavardė rašoma lietuviškais rašmenimis, atsižvelgiant į pavardės formos skirtumus pagal lytį“ santykis su 2 straipsnio 2 dalyje pateikta „lietuviškos vardo ir pavardės formos“ apibrėžtimi – vardas ir pavardė rašomi lietuviškais rašmenimis ir turintys lietuvių kalbos vardų ir pavardžių gramatinius požymius.

14. Siekiant įstatyminio reguliavimo stabilumo bei atsižvelgiant į tai, kad įstatyme turėtų būti tik esminiai vardų ir pavardžių rašymo principai bei į tai, kad konkrečių vardų ir pavardžių taisyklių patvirtinimas yra labiau poįstatyminių, t.y. įstatymą įgyvendinančių teisės aktų reguliavimo dalykas, siūlytume projekto 4 straipsnyje nenurodyti konkrečių Tarptautinės civilinės aviacijos organizacijos Mašininio skaitymo kelionės dokumentų taisyklių (ICAO taisyklių), o tiesiog įtvirtinti bendrą taisyklę, kad šiame straipsnyje nustatytais atvejais vardai ir pavardės nurašomi ar perrašomi be diakritinių ženklų.

15. Projekto 4 straipsnio nuostatos neapima pabėgėlio vardo (vardų) ir pavardės rašymo jiems Lietuvos Respublikoje išduodamuose asmens dokumentuose, nes pastarieji asmenys, dažnai neturi jokie asmens tapatybę patvirtinančio dokumento (dokumento šaltinio), kuriuo remiantis pabėgėlio vardas (vardai) ir pavardė būtų įrašyti užsieniečio registracijos pažymėjime.

16. Siekiant teisinio aiškumo, projekto 4 straipsnyje reikėtų atskleisti jame vartojamų formuluočių „lotyniškos abėcėlės rašmenimis“ bei „lotyniško pagrindo rašmenimis“ turinio skirtumus, t.y. nurodyti, kad vienu atveju asmenvardžiai rašomi be diakritinių ženklų, o kitu – su jais.

17. Projekto 4 straipsnio 1 dalyje vartojama formulotė „asmuo arba jo protėviai pagal tiesioginę giminystės liniją“. Atkreiptinas dėmesys, kad pagal Civilinį kodeksą, visi asmenys pagal aukštutinę tiesiąją giminystės liniją nelaikomi protėviais. Pagal Civilinį kodeksą, tiesioji giminystės linija yra *tarp bendro protėvio* ir palikuonių. Atsižvelgiant į tai, projekte arba reikėtų tiesiogiai nurodyti giminystės ryšį tarp asmenų (tėvas, senelis, prosenelis), arba vartoti tokias civilinėje teisėje vartojamas kategorijas, kaip „tiesiosios aukštutinės linijos pirmojo, antrojo, trečiojo laipsnio giminaičiai“.

18. Projekto 4 straipsnio 1 dalyje vietoj formulotės „dokumento šaltinis įrodo“ siūlome įrašyti žodį „įrodoma“, nes faktinės ir teisinės aplinkybės dėl piliečio giminaičio turėtos užsienio valstybės pilietybės ir giminystės ryšio tarp jų, o taip pat santuokos sudarymo faktas įrodomos remiantis ne asmens tapatybę patvirtinančiu dokumentu (dokumento šaltiniu), o kitais dokumentais.

19. Svarstyтина, ar projekto 4 straipsnio 1 dalyje formulotėje „turėjo kitos užsienio šalies pilietybę“ po žodžio „turėjo“ neturėtų būti įrašyti žodžiai „ar turi“, nes galimi atvejai, kai Lietuvos Respublikos pilietis turi ne tik Lietuvos Respublikos pilietybę.

20. Nėra suprantama, kodėl esant toms pačioms projekto 4 straipsnio 2 dalies 2 ir 3 punktuose nurodytoms sąlygoms, t.y., jei vardas ir pavardė dokumento šaltinyje įrašyti lotyniško pagrindo rašmenimis (lotyniškais rašmenimis su diakritiniais ženklais), vienu atveju nustatoma taisyklė į dokumentus asmenvardžius *perrašyti lietuvių kalbos rašmenimis*, o kitu – *nurašyti lotyniškos abėcėlės rašmenimis* (be diakritinių ženklų). Be to, derinant projekto nuostatas tarpusavyje, projekto 4 straipsnio 2 dalies 2 punkte vietoj žodžių „lietuvių kalbos rašmenimis“ įrašytini žodžiai „lietuviškais rašmenimis“.

21. Projekto 4 straipsnio 3 ir 4 dalyse po žodžių „jo prašymu“ įrašytini žodžiai „gali būti“.

22. Siekiant teisinio aiškumo, projekto 4 straipsnio 5 dalyje reikėtų patikslinti Vardų ir pavardžių rašymo taisyklų, tvirtinamų Lietuvos Respublikos Vyriausybės, reguliavimo dalyką, t.y. nurodyti, kad šios taisyklės reglamentuos Asmens vardo ir pavardės rašymą asmens tapatybę patvirtinančiuose ir kituose dokumentuose.

23. Pažymėtina, kad turi būti tikslinama arba įstatymo įsigaliojimo data, nurodyta projekto 5 straipsnio 1 dalyje, arba data, nurodyta projekto 5 straipsnio 2 dalyje, iki kurios Lietuvos Respublikos Vyriausybė turi patvirtinti įstatymo įgyvendinamuosius aktus. Pagal projekto nuostatas siūloma įtvirtinti teisiškai ydingą ir teisėkūros principams prieštaraujantį reguliavimą, pagal kurį įsigaliojus įstatymui jis pusę metų negalėtų būti tinkamai taikomas dėl būtinų poįstatyminių teisės aktų nebuvimo.

24. Nėra aišku, kokios Vyriausybės įgaliotos institucijos, nurodytos projekto 5 straipsnio 2 dalyje, iki 2018 m. liepos 1 d. turėtų priimti šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus, nes vienintelis šio įstatymo įgyvendinamasis aktas, nurodytas projekto nuostatose yra Lietuvos Respublikos Vyriausybės tvirtinamos Vardų ir pavardžių rašymo taisyklės (projekto 4 straipsnio 5 dalis ir 5 straipsnio 3 dalis).

25. Siekiant teisinio aiškumo, projekto 5 straipsnio 3 dalį siūlome dėstyti taip: „3. Asmens vardas ir pavardė, įrašyti iki šio įstatymo įsigaliojimo išduotuose Lietuvos Respublikos asmens tapatybę patvirtinančiuose ir kituose dokumentuose, šio asmens prašymu perrašomi šio įstatymo ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintų Asmens vardo ir pavardės rašymo asmens tapatybę patvirtinančiuose ir kituose dokumentuose taisyklių nustatyta tvarka“.

26. Atsižvelgus į tai, kad projektu siūloma reglamentuoti ir piliečio vardo ir pavardės rašymo asmens tapatybės kortelėje ir pase tvarką, atitinkamai turi būti keičiama ir Lietuvos Respublikos asmens tapatybės ir paso įstatymo 5 straipsnio 5 dalies nuostata, kad asmens tapatybės kortelėje ir pase piliečio vardas (vardai) ir pavardė įrašomi „Lietuvos Respublikos įstatymų“ ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių vardų ir pavardžių rašymą asmens dokumentuose, nustatyta tvarka. Šioje nuostatoje turi būti įrašyta nuoroda į projektu teikiamo įstatymo pavadinimą „Asmens vardo ir pavardės rašymo dokumentuose įstatymo ir <...> nustatyta tvarka“ (Teisingumo ministro 2013 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 1R-298 patvirtintų Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų 15.1 ir 46 punktai).

Departamento direktorius

Andrius Kabišaitis

O. Buišienė, tel. (8 5) 239 6089, el. p. ona.buisiene@lrs.lt

E. Mušinskis, tel. (8 5) 239 6356, el. p. edvinas.musinskis@lrs.lt